

Odborné stanovisko

podľa § 1 ods. (2) písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) klient doručil podnet, v ktorom požiadal Stredisko o odborné stanovisko podľa § 1 ods. (2) písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších právnych predpisov (ďalej ako „zákon o zriadení Strediska“) vo veci odmietnutia overenia podpisu ako nevidiacej osobe štandardným spôsobom zo strany notárskeho úradu.

Z obsahu podnetu

V podnete uviedol, že niekoľkokrát bol postavený pred problém, že mu odmietli overiť podpis ako nevidiacej osobe štandardným spôsobom. Doplnil, že sa vždy odvolávali na to, že potrebujete dvoch svedkov podpisu, pričom občas to malo byť formou notárskej zápisnice, občas len svedectvom, že mu bol daný dokument prečítaný. V podnete poukázal na ustanovenie § 40 ods. 6 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Občiansky zákonník“), v zmysle ktorého *„Na písomné právne úkony tých, ktorí nemôžu čítať a písať, je potrebná úradná zápisnica. Úradná zápisnica sa nevyžaduje, ak má ten, kto nemôže čítať alebo písať, schopnosť oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu s pomocou prístrojov alebo špeciálnych pomôcok alebo prostredníctvom inej osoby, ktorú si zvolí, a je schopný vlastnoručne listinu podpísať.“*

Ďalej uviedol, že podľa jeho názoru v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia v jeho prípade úradná zápisnica nie je nevyhnutná, nakoľko s textom dokumentu je schopný sa oboznámiť buď prostredníctvom mobilného telefónu a OCR rozpoznávania textu, alebo pomocou skeneru a počítača, ako aj z dôvodu, že listinu je schopný vlastnoručne podpísať, nakoľko motoricky nemá žiadne obmedzenie, ktoré by mu zamedzilo dať na listinu vlastnoručný podpis. Doplnil, že bežne sa podpisuje v bankách, pri zakladaní účtov, pri zriaďovaní hypotéky a podobne, prípadne pomocou tretej osoby, ktorú si zvolí.

Klient v podnete namietal, že ho „vypoklonkovali“ z Okresného úradu mesta Levoča, Mestského úradu mesta Levoča, ako aj notárskeho úradu s odkazom vo všetkých troch prípadoch na notársku zápisnicu a dvoch svedkov. Strediska sa dopytoval, či bol takýto postup predmetných úradov správny. Ak by bol postup predmetných úradov správny, zdalo by sa mu to diskriminujúce, keďže notárska zápisnica je údajne spoľatná oveľa vyššou

sumou cca 30-40 eur, overenie podpisu 2,50 eur. Zároveň uviedol, že ak si prinesie vlastný vytlačený dokument, ktorý je dokonca schopný prečítať mobilným telefónom, nevidí dôvod na to, aby potreboval úradnú zápisnicu alebo akýchkoľvek svedkov jeho podpisu.

S totožným podnetom sa na Stredisko obrátil notársky úrad, ktorý rovnako požiadal o stanovisko v predmetnej veci. Podľa právneho názoru notárskeho úradu osvedčiť pravosť podpisu klienta je možné len vo forme notárskej zápisnice, aj napriek tomu, že si vie listinu prečítať pomocou technických pomôcok a vie písať, nevie, čo podpisuje a kde podpisuje. Notársky úrad uviedol, že notár, ani jeho zamestnanec mu nemôže nastaviť ruku na listinu a ani na podpis v osvedčovacej knihe.

Právne posúdenie z hľadiska dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania

Prvým predpokladom aplikácie zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačného zákona) v znení neskorších právnych predpisov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“) na opísané okolnosti podnetu je vyhodnotenie toho, či tieto okolnosti spadajú do vecnej pôsobnosti antidiskriminačného zákona, ktorá je určená vymedzením oblastí, na ktoré sa vzťahuje zákaz diskriminácie. Jednou z oblastí, na ktoré sa vzťahuje zákaz diskriminácie v zmysle § 5 antidiskriminačného zákona je oblasť poskytovania tovarov a služieb. Či notársku činnosť možno subsumovať pod oblasť poskytovania tovarov a služieb v zmysle § 5 antidiskriminačného zákona Stredisko uvádza nižšie.

Služby sú v čl. 57 Zmluvy o fungovaní EÚ definované ako „*plnenia, ktoré sa bežne poskytujú za odplatu, pokiaľ ich neupravujú ustanovenia o voľnom pohybe tovaru, kapitálu a osôb. Služby zahŕňajú najmä: a) činnosti priemyselnej povahy; b) činnosti obchodnej povahy; c) činnosti remeselnej povahy; d) činnosti v oblasti slobodných povolání.*“ Stredisko zastáva právny názor, že činnosť notára je výkonom slobodného povolania.

Podľa § 4 ods. 4 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) „*Vykonávanie notárskej činnosti je výkonom verejnej moci.*“. Čl. 3 Smernice Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (ďalej ako „*Smernica Rady 2004/113/ES*“) zakotvuje povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti poskytovania tovarov a služieb nasledovne: „*1. V rozsahu právomocí, ktoré boli zverené Spoločenstvu, sa táto smernica vzťahuje na všetky osoby, ktoré poskytujú tovar a služby, ku ktorým má verejnosť prístup bez ohľadu na dotknutú osobu, pokiaľ ide o verejný a súkromný sektor vrátane orgánov verejnej moci, a ktoré sa poskytujú mimo oblasti súkromného a rodinného života a na transakcie vykonávané v tejto súvislosti.*“

Stredisko vzhľadom na znenie uvedeného čl. 3 bodu 1 Smernice Rady 2004/113/ES, v zmysle ktorého sa táto smernica vzťahuje na všetky osoby, ktoré poskytujú tovar a služby, ku ktorým má verejnosť prístup bez ohľadu na dotknutú osobu, pokiaľ ide o verejný a súkromný sektor vrátane orgánov verejnej moci, zastáva právny názor, že výkon slobodného povolania notára a jeho notárskej činnosti, ktorá je výkonom verejnej moci, možno subsumovať pod uvedený článok. V zmysle uvedeného Stredisko zastáva právny názor, že spoplatnené úkony, ktoré sú úkonmi verejnej moci notára možno subsumovať pod oblasť poskytovania tovarov a služieb v zmysle § 5 antidiskriminačného zákona.

Vzhľadom na vyššie uvedené Stredisko pristúpilo v namietanej veci v zmysle § 1 ods. (2) písm. f) zákona o zriadení Strediska k posúdeniu dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona. Diskrimináciou nie je akékoľvek menej priaznivé zaobchádzanie. Porušením zákazu diskriminácie, resp. nedodržaním zásady rovného zaobchádzania je iba také menej priaznivé zaobchádzanie, ktorého motívom je vrodená charakteristika, alebo iný zákonom chránený znak nerovného zaobchádzania. Prostredníctvom ustanovenia § 8 vymedzuje antidiskriminačný zákon aj prípady tzv. prípustného menej priaznivého zaobchádzania. K dôvodnému záveru o diskriminácii možno dospieť na základe kumulatívnej identifikácie antidiskriminačným zákonom chránenej oblasti právnych vzťahov, zakázaných dôvodov menej priaznivého zaobchádzania, ako aj definičných znakov jednotlivých foriem diskriminácie. Na základe zisteného skutkového stavu je zároveň nutné vyhodnotiť si otázku toho, či došlo alebo mohlo dôjsť k menej priaznivému zaobchádzaniu.

Prvým krokom právneho posúdenia, ktorý predchádza identifikácii jednotlivých definičných znakov diskriminácie je v zmysle vyššie uvedeného vyhodnotenie otázky, či v namietanej právnej veci vôbec došlo alebo mohlo dôjsť k menej priaznivému zaobchádzaniu.

V klientovej právnej veci je potrebné posúdiť, či ním namietaný požadovaný postup notárskeho úradu, Okresného úradu mesta Levoča, ako aj Mestského úradu mesta Levoča s odkazom na notársku zápisnicu a dvoch svedkov pri jeho požiadavke o legalizáciu jeho podpisu ako nevidiacej osoby predstavoval menej priaznivé zaobchádzanie. Stredisko v zmysle vyjadrenia notárskeho úradu podotýka, že dôvod, pre ktorý požadoval spísanie notárskej zápisnice pri osvedčovaní pravosti jeho podpisu ako nevidiacej osoby je, že aj napriek tomu, že si vie listinu prečítať pomocou technických pomôcok a vie písať, nevie čo podpisuje a kde podpisuje, pričom notár, ani jeho zamestnanec mu nemôže nastaviť ruku na listinu a ani na podpis v osvedčovacej knihe.

Stredisko zastáva právny názor, že uvedené odôvodnenie notárskeho úradu možno považovať za legitímne. Stredisko zároveň zastáva právny názor, že § 49 Notárskeho poriadku, v zmysle ktorého „*Ak spisuje notár notársku zápisnicu s osobou, ktorá nemôže*

čítať alebo písať, priberie dvoch svedkov úkonu. Títo svedkovia musia byť prítomní pri prejave vôle účastníka o tom, čo sa má pojať do zápisnice, pri prečítaní zápisnice a jej schválení tým účastníkom, v záujme ktorého boli pribratí. Tieto okolnosti musia byť v zápisnici uvedené.“ plní účel ochrany osôb, ktoré nemôžu čítať alebo písať, pri písomných právnych úkonoch, pričom postup notárskeho úradu s cieľom chrániť nevidiacu osobu v zmysle uvedeného ustanovenia možno považovať za legitímny.

Existencia menej priaznivého zaobchádzania je pritom prvým a základným predpokladom diskriminácie. Bez jednoznačnej identifikácie menej priaznivého zaobchádzania nie je možné dospieť k záveru o diskriminácii. Stredisko v nadväznosti na uvedené konštatuje, že z obsahu predmetného podnetu na základe odôvodnenia požadovaného postupu notárskeho úradu pri osvedčovaní pravosti podpisu klienta na listine, ktoré Stredisko považuje za legitímne, nie je možné jednoznačne vyvodzovať záver, že zo strany notárskeho úradu pri požiadavke na legalizáciu podpisu klienta na listine formou notárskej zápisnice došlo k menej priaznivému zaobchádzaniu vo vzťahu ku klientovi ako k nevidiacej osobe.

Stredisko klientovi zároveň uviedlo, že v zmysle svojho mandátu ako národného antidiskriminačného orgánu, nie je oprávnené poskytovať právny výklad ustanovení Občianskeho zákonníka, ako ani Notárskeho poriadku a posudzovať, či ich notár aplikoval správne resp. či pri výkone jeho činnosti boli dodržané a postupoval v súlade s nimi. Stredisko ďalej uviedlo, že poslaním Notárskej komory Slovenskej republiky (ďalej ako „notárska komora“) je okrem iného dohliadať na činnosť notárov.¹ V zmysle čl. IV písm. b) Poriadku vedenia kontrol notárskych úradov, dostupného na webovej stránke notárskej komory² „Kontrola notárskeho úradu sa vykoná u ostatných notárov na základe odôvodnených podnetov fyzických a právnických osôb alebo na základe odôvodnených poznatkov komory o možnom porušení právnych predpisov a interných predpisov komory kontrolovaným subjektom.“ Podľa čl. V Poriadku vedenia kontrol notárskych úradov „Účelom kontroly notárskeho úradu je zistiť, či notár vykonáva notársku činnosť a vedie notársky úrad v súlade s platnými právnymi predpismi Slovenskej republiky a internými predpismi komory.“

Záver

Stredisko na základe posúdenia podnetu dospelo k záveru, že v namietanej veci na základe predložených informácií zo strany klienta, ako aj zo strany notárskeho úradu nemôže

¹ Dostupné na: <https://www.notar.sk/o-nk-sr/>

² Dostupné na: <https://www.notar.sk/o-nk-sr/interne-predpisy-prijate-konferenciou-notarov/>

konštatovať, že došlo k menej priaznivému zaobchádzaniu vo vzťahu ku klientovi ako k nevidiacej osobe zo strany notárskeho úradu. Stredisko zastáva predmetný právny názor vzhľadom na odôvodnenie požadovanej formy legalizácie podpisu klienta na listine zo strany notárskeho úradu, ktoré možno považovať za legitímne. Stredisko zároveň klientovi uviedlo, že nie je oprávnené poskytovať právny výklad ustanovení Občianskeho zákonníka, ako ani Notárskeho poriadku a posudzovať, či ich notár aplikoval správne resp. či pri výkone jeho činnosti boli dodržané a postupoval v súlade s nimi. Taktiež ho informovalo, že na činnosť notárov je oprávnená dohliadať notárska komora, na ktorú sa môže s podnetom obrátiť.

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka